

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Ajokorttilain uudistuksen vaikutukset - tutkimukset

Elina Uusitalo
erityisasiantuntija
19.10.2022

Tutkimukset vuoden 2018 ajokorttilain uudistuksen vaikutuksista

- Ajokorttilain uudistuksen taloudelliset vaikutukset, Sitowise Oy, https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Raportti_ajokorttilaki_taloudelliset_vaikutukset.pdf
- Kuljettajaopetuksen ja tutkinnon uudistus vuonna 2018 – katsaus lakimuutoksen vaikutuksiin, Traficom https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Kuljettajaopetuksen%20ja%20tutkinnon%20uudistus%20vuonna%202018%20Katsaus%20lakimuutoksen%20vaikutuksiin.pdf
- Uusien kuljettajien seurantatutkimus – ikäpoikkeusluvalla ajokortin suorittaneiden tyytyväisyys kuljettajaopetukseen ja kokemukset liikenteestä, Sitowise Oy https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/publication/Uusien%20kuljettajien%20seurantatutkimus%20Ik%C3%A4poikkeusluvalla%20ajokortin%20suorittaneiden%20tyytyv%C3%A4isyys%20kuljettajaopetukseen%20ja%20kokemukset%20liikenteest%C3%A4.pdf
- Ajokorttilain uudistuksen liikenneturvallisuusvaikutukset, VTT Oy https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/publication/Seurantatutkimuksen%20osa%202_%20Ajokorttilain%20uudistuksen%20liikenneturvallisuuvaikutukset%20%2803_2022%29.pdf

Lyhyt yhteenveto päähavainnoista

- Kiinnostus B-ajo-oikeuden hankkimiseen on vähentynyt pitkällä aikavälillä
- Lain voimaantulon jälkeen myös AM120 ja A1 ajo-oikeuksien hankkiminen vähentynyt 15-17-vuotiailla
- 17-vuotiaat ovat motivoituneita saamaan B-ajo-oikeuden
- Miehet hakivat eniten ikäpoikkeuslupia, miesten osuus myönnetyistä luvista 65 % ja naisten osuus 35 %
- Yleisimmäksi syyksi ikäpoikkeusluvan hakemiselle nousi koulu- ja opiskelumatkojen kulkemisen helpottaminen tai mahdollistaminen, toisena työhön liittyvät matkat
- Ikäpoikkeuslupalaiset ajavat ensimmäisen kuljettajavuoden aikana 60 % enemmän kuin muut uudet henkilöauton kuljettajat
- Lähes 90 % kaikista väliaikaisista ajokielloista kaikissa ikäryhmissä (17-, 18- ja 19-vuotiaat) kohdistui miehiin
- Ajokiellot ajoittuivat viikonloppuun ja yöaikaan
- Ajokieltorikkomuksia tapahtui eniten keväällä, kesällä sekä alkusyksyllä ts. valoisaan ajankohtaan vuodessa.
- Ajokieltokoulutuksella oli vaikutusta ajokieltojen uusimiseen, 94 % 17-vuotiaista ei enää uusinut

Ajokorttilain uudistuksen liikenneturvallisuusvaikutukset

5.9.2022 VTT Oy

Ajokorttilain uudistuksen liikenneturvallisuusvaikutukset, VTT Oy, 5.9.2022

- Tutkimuksessa selvitettiin uudistuksen liikenneturvallisuusvaikutuksia tieliikenteen onnettomuustilastojen valossa
- Analyysi painottui henkilövahinko-onnettomuuksiin

Kaikkien tarkastelussa mukana olleiden ikäryhmien kohdalla henkilövahinkojen lukumäärän kehitys on ollut laskusuuntainen vuodesta 2011 vuoteen 2021

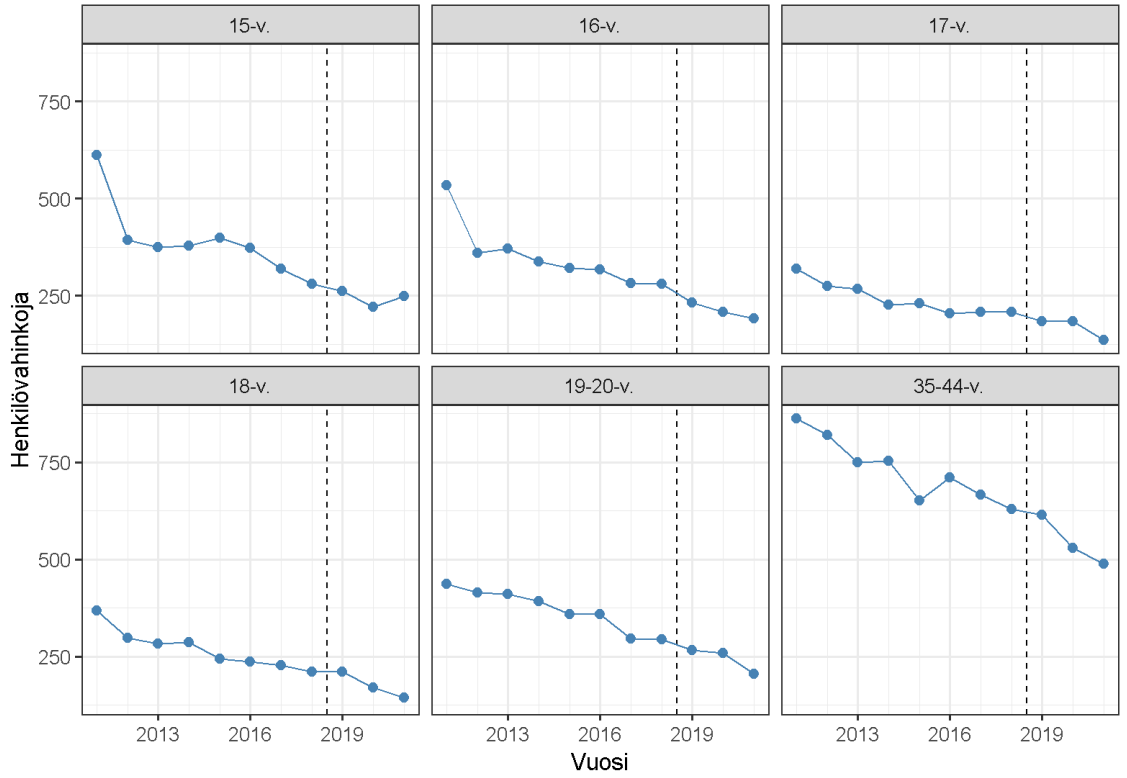

Kuva 5. Henkilövahinkojen (kuolleet tai loukkaantuneet) lukumäärä kaikissa vuosien 2011–2021 tieliikenneonnettomuuksissa ikäryhmittäin perustuen Tilastokeskuksen tieliikenneonnettomuustilastoon. Mukana kaikki tieliikenneonnettomuudet ja niiden osalliset. Ajokorttiuudistuksen voimaantulo merkitty katkopystyviivalla.

Moottoriajoneuvojen 17-vuotiaiden kuljettajien vuosittainen henkilövahinkojen määrä on laskusuunnassa eikä se ole kasvanut vuoden 2018 ajokorttiuudistuksen jälkeen

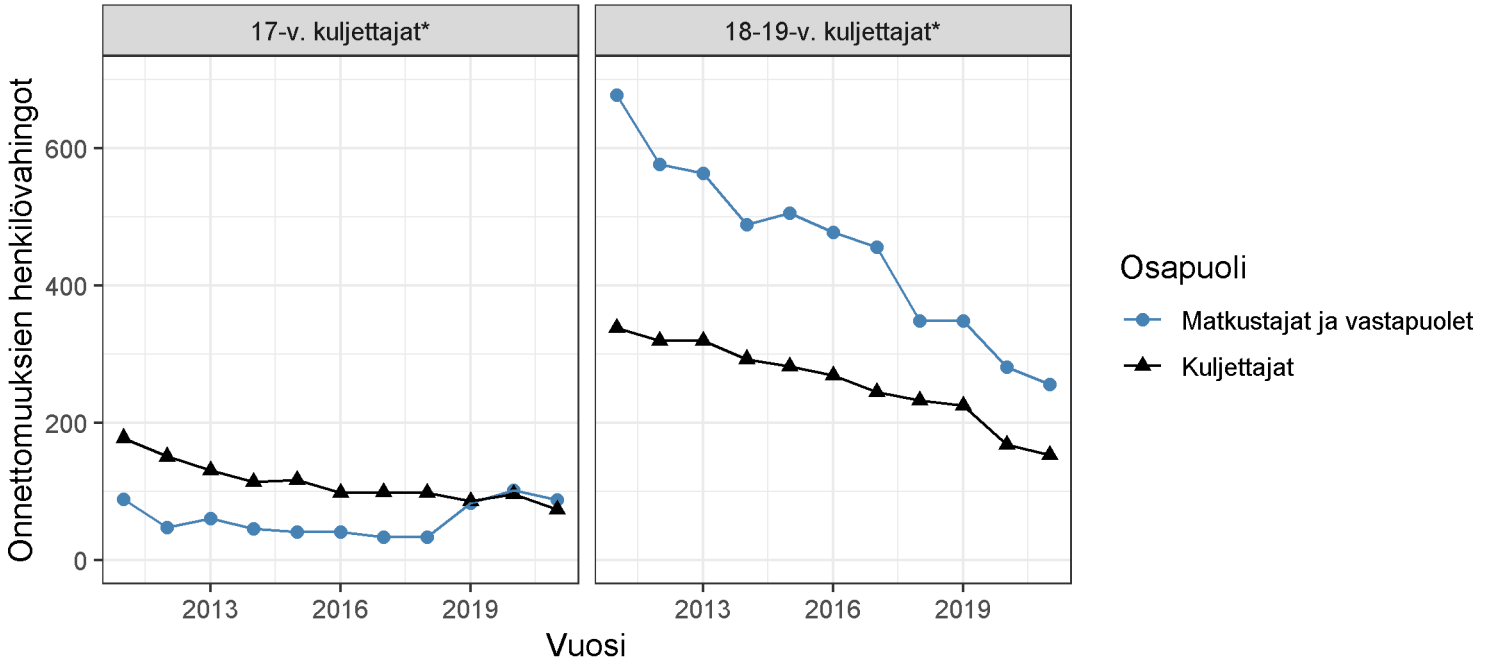

*Kuva 14. 17-vuotiaiden ja 18–19-vuotiaiden kuljettajien sekä heidän onnettomuuksiensa muiden osapuolten (matkustajien ja vastapuolten) henkilövahinkojen määrä vuosina 2011–2021 Tilastokeskuksen yhdistämän aineiston perusteella. *) Henkilö- ja pakettiautojen, mopoautojen, moottoripyörien, mopojen ja traktoreiden kuljettajat.*

17-vuotiaiden B-ajokortin suorittaneiden henkilövahinko-onnettomuuden todennäköisyys on korkeampi.

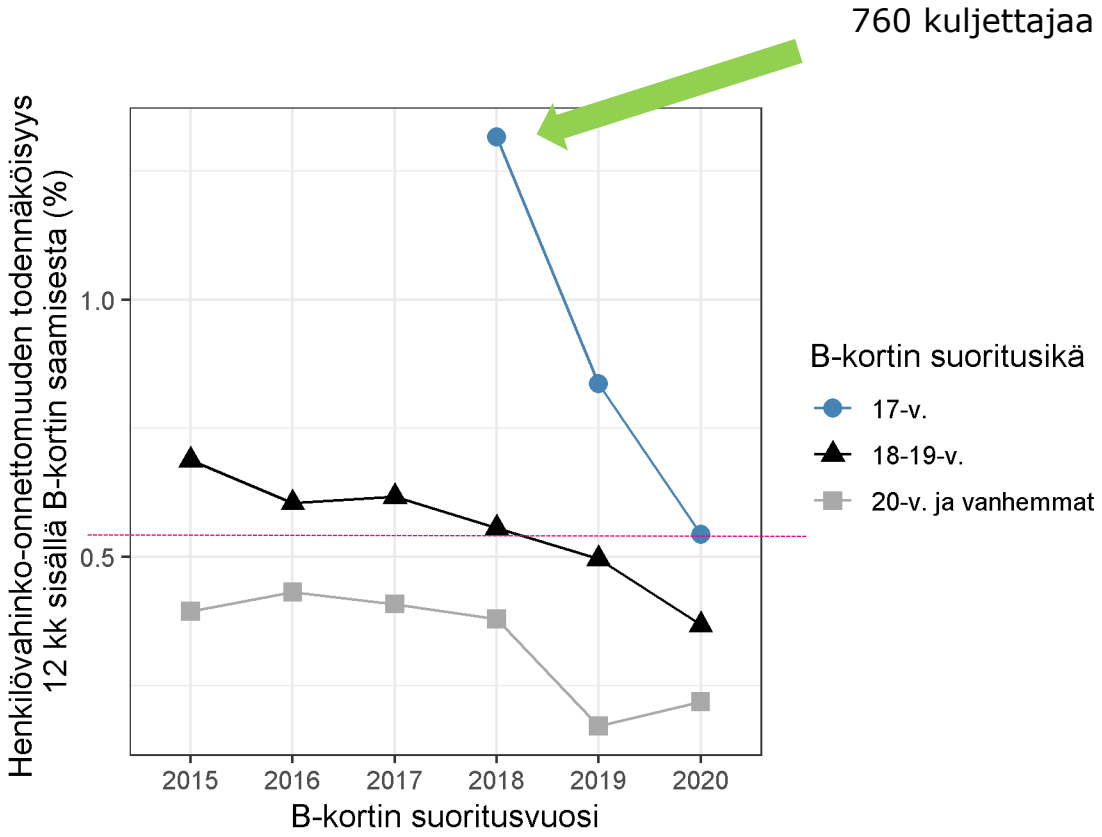

Kuva 10. Todennäköisyys joutua henkilövahinko-onnettomuuteen 12 kk sisällä B-kortin suorittamisesta ajokortin suoritusvuoden ja suoritusiän mukaan. Luvut perustuvat Tilastokeskuksen yhdistämään aineistoon.

Miesten vs. naisten onnettomuustodennäköisyys

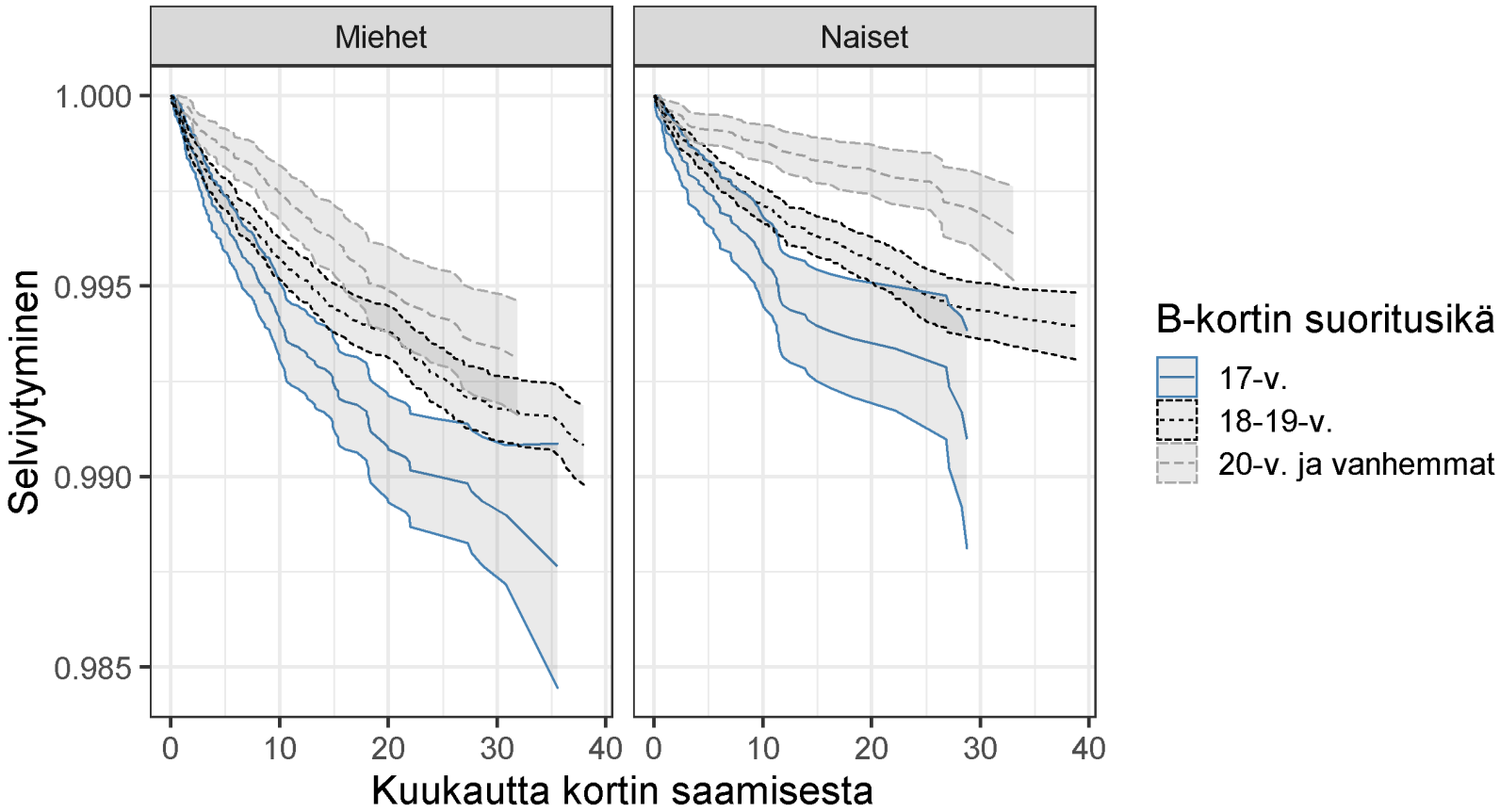

Kuva 12. Uusien B-kortin suorittajien selviytyminen ajokorttiuudistuksen jälkeen 7/2018–12/2021 kortin suoritusiän mukaan ja sukupuolen mukaan. Osuus uusista kuljettajista (y-akseli), jotka ovat selviytyneet x-akselilla kuvatun ajanjakson joutumatta osalliseksi henkilövahinko-onnettomuuteen. Selviytymiskäyristä on annettu estimaatti sekä estimaatin 95 % luottamusväli. Luvut perustuvat Tilastokeskuksen yhdistämään aineistoon.

Ajokorttilain uudistuksesta huolimatta 17–19-vuotiaiden henkilö- ja pakettiauton kuljettajien osallisuus henkilövahinko-onnettomuuksissa on kehittynyt Suomessa ja Ruotsissa samansuuntaisesti (vertailuvuodet 2016–2020)

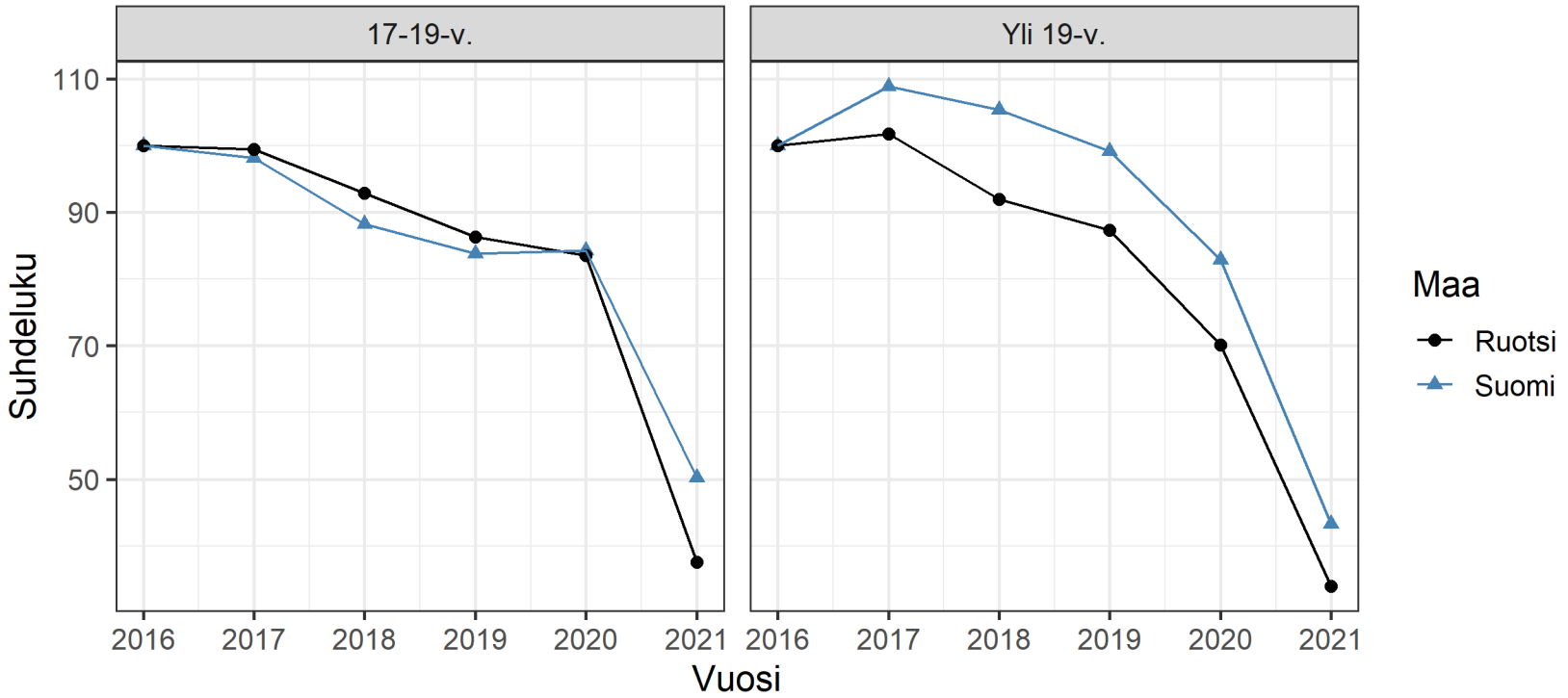

Kuva 24. Muutos henkilövahinko-onnettomuudessa osallisena olleiden henkilö- ja pakettiauton kuljettajien lukumäärässä vuodesta 2016 ikäryhmittäin Suomessa ja Ruotsissa. Vuoden 2016 tilannetta on kuvattu suhdeluvulla 100.

Liite: Päätuloksia muista uudistuksen vaikutuksia analysoivista tutkimuksista

Ajokorttilain uudistuksen taloudelliset vaikutukset

31.3.2021 Sitowise Oy

Ajokorttilain uudistuksen taloudelliset vaikutukset, Sitowise Oy, 31.3.2021

- B-kortin suorittajien kokonaismäärä on laskenut viimeisen 10 vuoden aikana noin 15 %
- Samalla aikajaksolla opetusluvalla B-kortin suorittaneiden osuus kaikista on kasvanut 13 %:sta 32 %:iin
- B-kortin suorittajien kokonaismäärä kasvoi vuodesta 2017 vuoteen 2019 yhteensä 2 %. Kasvuun vaikutti oleellisesti 17-vuotiaiden eli uuden ikäluokan tuleminen kortin suoritusikään 18-vuotiaiden rinnalle
- B-kortin keskimääräinen kuluttajahinta laski lakiuudistuksen myötä autokoulussa ja opetusluvalla suoritettuna
- Kuljettajakoulutusta tarjoavien yritysten määrä väheni lakimuutoksen jälkeen 6 %, liikevaihto laski 2 % ja henkilötyövuodet vähenivät 17 %
- Toiminta on tehostunut ja keskittynyt harvempiin yrityksiin jo pidemmällä aikavälillä
- Viranomaisille lakiuudistus aiheutti kertaluonteisia kustannuseriä (järjestelmien kehitystyö) sekä lisäsi henkilötyötä pysyvästi (15 henkilötyövuotta lupakäsittelyyn).

Kuljettajaopetuksen ja tutkinnon uudistus vuonna 2018 – katsaus lakimuutoksen vaikutuksiin

31.3.2021 Traficom

Kuljettajaopetuksen ja tutkinnon uudistus vuonna 2018 – katsaus lakimuutoksen vaikutuksiin, Traficom, 31.3.2021

- Aineisto oli aikajaksolta 1.7.2018 – 31.8.2020
- Tutkimuksessa vertailtiin 17-, 18- ja 19-vuotiaita uusia B-ajokortin saaneita kuljettajia
- 18-vuotiaista 54 % hankkii B-ajo-oikeuden, alueellista vaihtelua paljon
- Ensihavainto siitä, että osa jättää hankkimatta AM-luokan tai A1 ajo-oikeuden ja odottaa B-luokan ajo-oikeuden saamista ikäpoikkeusluvalla
- Miesten osuus myönnetyistä ikäpoikkeusluvista oli 65 % ja naisten osuus vastaavasti 35 %.

Iän vaikutus tutkinnossa menestymiseen

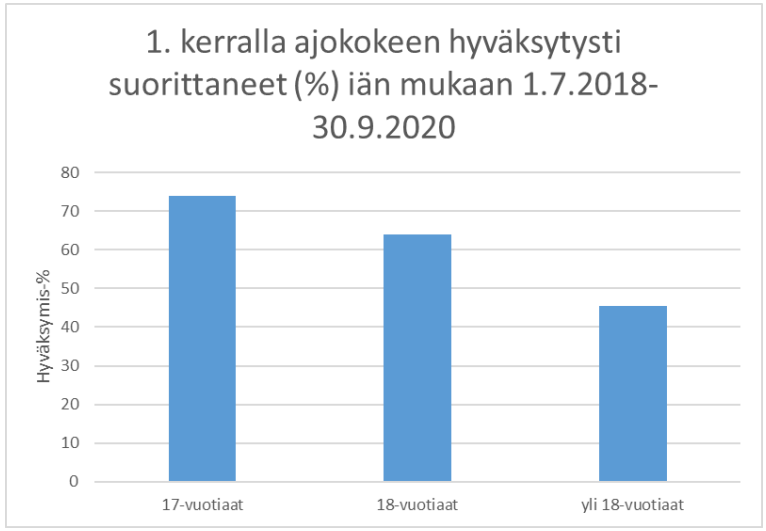

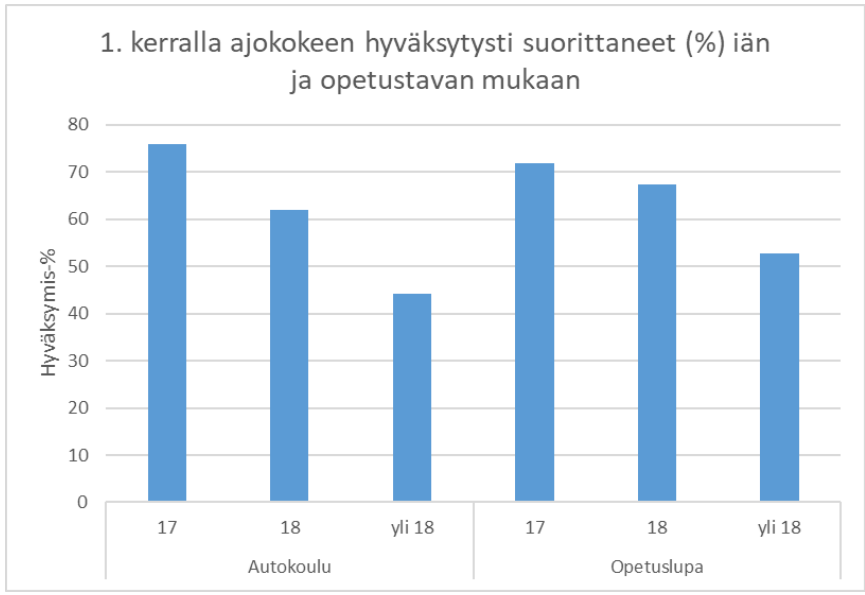

- 17-vuotiaat menestyivät tutkinnossa parhaiten
- **74** % 17-vuotiaista läpäisee ajokokeen 1. yrityskerralla, 18–vuotiaista **64** % ja yli 18-vuotiaista vain 45 %
- Opetusmuodolla ei ole vaikutusta

Opetustuntimäärät

- Autokouluoppilaiden opetustuntimäärät olivat lähellä säädettyä minimiopetusmäärää, **12,5** tuntia
- Opetuslupalaisten opetustuntien keskiarvo oli **33,8** tuntia.
- Opetusaika ei näytä pidentyneen uudistuksen jälkeen.
- Myöskään eri opetusmuotojen yhdistyminen osaamisen hankkimisessa ei näytä toteutuneen kuten Ruotsissa

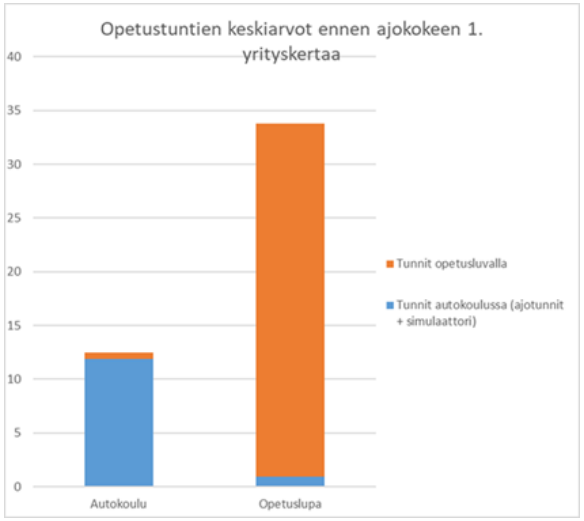

Vain 2,4 % autokouluoppilaista ilmoitti ottaneensa myös opetuslupaopetusta ja vastaavasti opetuslupaoppilaista 13,4 % on ilmoittanut tutkintoon tullessaan ottaneensa autokoulussa muutakin opetusta kuin pakollisen ensimmäisen ajokortin suorittajan koulutuksen ja riskientunnistamiskoulutuksen.

Ajokiellot

- Tarkastelussa on käytettiin vain poliisin liikennevalvonnassa määräämiä väliaikaisia ajokieltoja.
- Kokonaisuutena tarkastellen nuorten väliaikaisten ajokieltojen määrät näyttäisivät kasvaneen hitaasti kaikissa nuorten ikäryhmissä, kun verrataan keskenään vuosia 2016-2020.

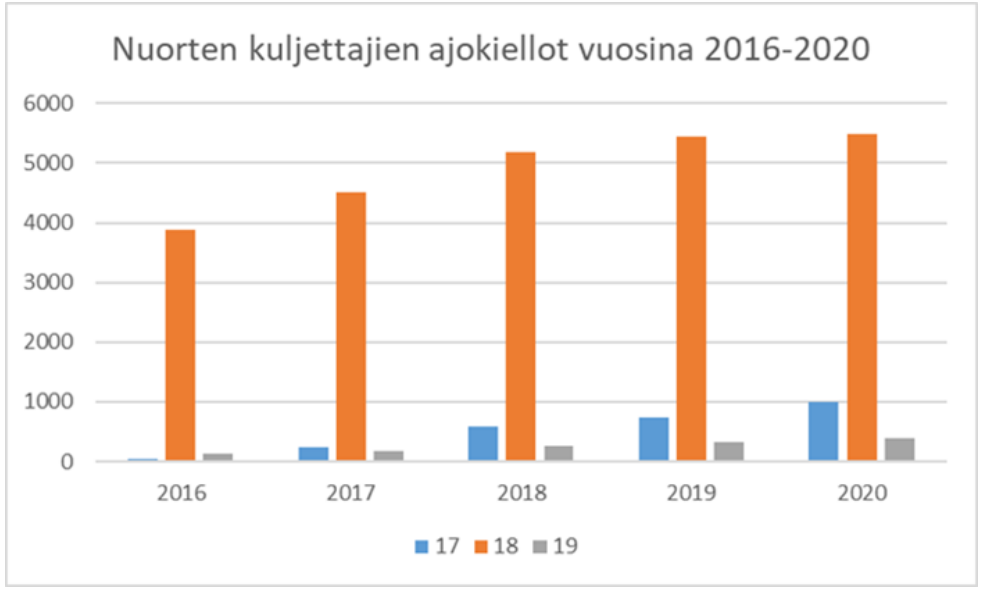

- Ikään perustuvassa tarkastelussa 17-vuotiaat kuljettajat syyllistyivät ajokieltorikkomukseen suhteellisesti vain hieman enemmän kuin 18-vuotiaat kuljettajat, ero oli **0,30** prosenttiyksikköä
- Saman tasoinen ero näkyi myös törkeiden liikenteen vaarantamisten osuudessa, 17-vuotiaiden ero 18-vuotiaisiin oli **0,39** prosenttiyksikköä
- 17-vuotiailla uusilla B-ajokorttiluokan kuljettajilla törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen oli suhteellisesti suurimpana (**40,78**%) syynä ajokieltoon määräämiselle. Ero 18-vuotiaisiin kuljettajiin oli **8** prosenttiyksikköä.

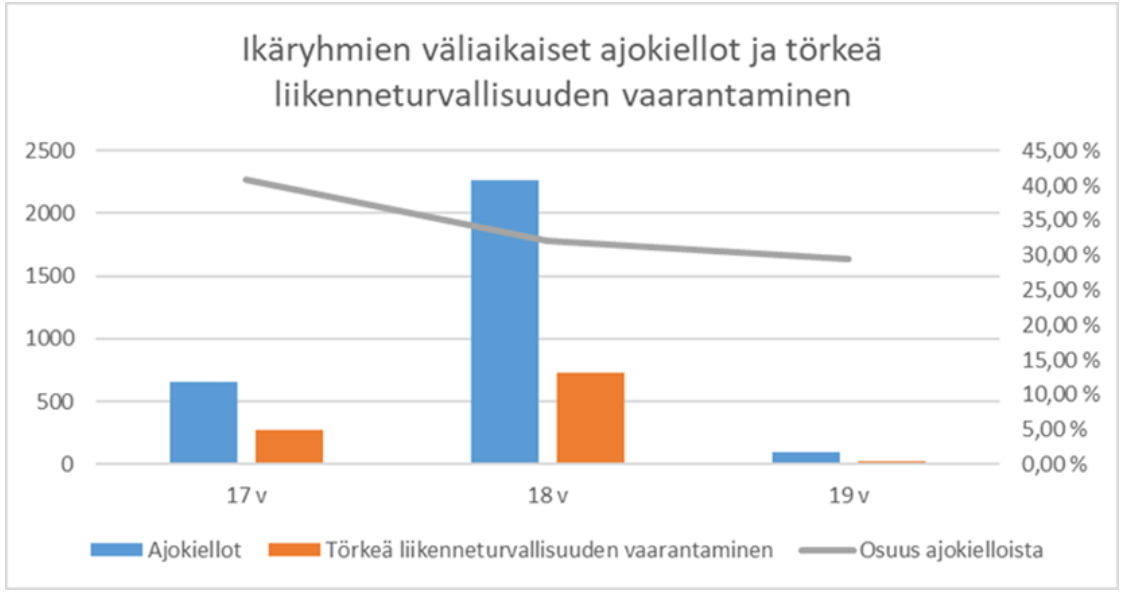

Uusien kuljettajien riskikäyttäytyminen

- Uusien kuljettajien riskikäyttäytymisessä oli ikäryhmästä riippumatta samoja piirteitä.
- Miesten osuus ajokieltorikoksissa oli lähes **90** prosentin tasoa kaikissa ikäryhmissä.
- 17- vuotiaiden kohdalla sukupuolen merkitys korostuu entisestään, koska tarkastelun kohteena olevassa joukossa miesten osuus 17-vuotiaista ajo-oikeuden haltijoista oli kaksinkertainen naisiin verrattuna, kun se muissa ikäryhmissä oli tasainen
- Noin **50** prosenttia ensimmäisen ajovuoden ajokieltorikkomuksista tapahtui ensimmäisen 4 kuukauden sisällä ajo-oikeuden saannista kaikilla ikäryhmillä.
- Ajokieltorikkomuksista erottui selkeänä Suomen vuodenaikojen vaikutus ajokäyttäytymiseen.
- Ajokieltorikkomuksia tapahtui eniten keväällä, kesällä sekä alkusyksyllä ts. valoisaan ajankohtaan vuodessa.
- Viikonpäivissä ja kellonajoissa tarkastellen ne painottuivat viikonloppuun ja yöaikaan.

Opetusmuodon vaikutus ajokieltoon

- Opetuslupaoppilaat syyllistyivät suhteellisesti vähemmän ajokieltorikoksiin kuin autokouluoppilaat.
- Ilmiö oli samansuuntainen myös kolmivaiheisen kuljettajaopetuksen aikana eli ennen ajokorttilain uudistuksen voimaantuloa.

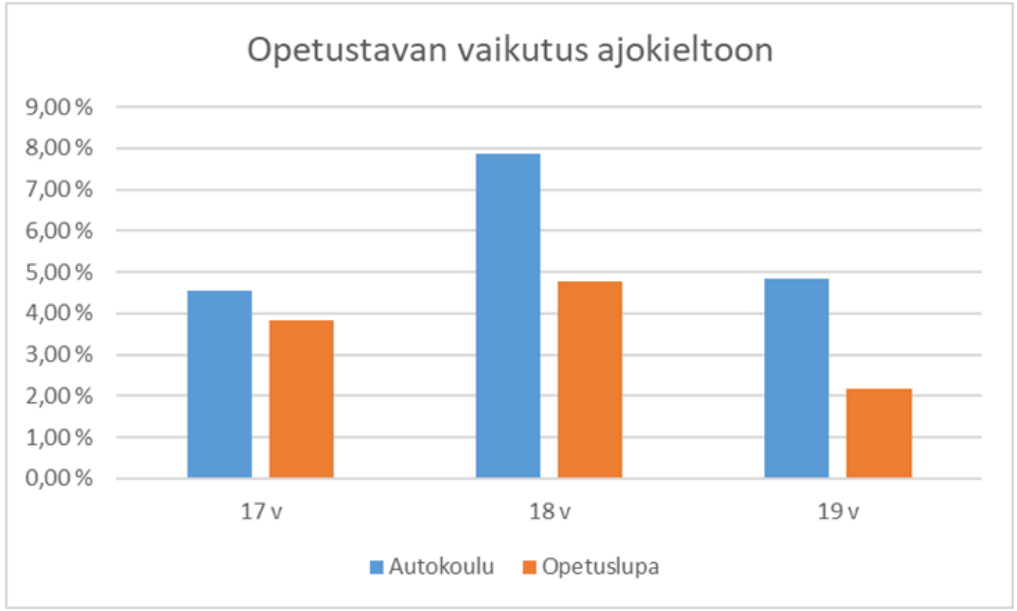

Ajokieltokoulutus

- Näyttäisi siltä, että ajokorttilain uudistuksessa säädetty pakollinen ajokieltokoulutus on toimiva.
- Lähes **90 %** ajokieltoon määrätyistä kuljettajista ei enää uudestaan syyllisty ajokieltorikkomukseen.
- Vastaava prosenttiluku ennen uudistusta oli 87%.
- Lisäksi toistuvien ajokieltojen määrät ovat yleisestikin pienentyneet huomattavasti.
- Ajokieltokoulutus on erittäin toimiva etenkin 17-vuotiaiden kohdalla - **94 %** heistä ei enää syyllisty uudestaan ajokieltorikokseen

Uusien kuljettajien seurantatutkimus – ikäpoikkeusluvalla ajokortin suorittaneiden tyytyväisyys kuljettajaopetukseen ja kokemukset liikenteestä

31.3.2021 Sitowise Oy

Uusien kuljettajien seurantatutkimus – ikäpoikkeusluvalla ajokortin suorittaneiden tyytyväisyys kuljettajaopetukseen ja kokemukset liikenteestä, Sitowise Oy, 31.3.2021

- Otos oli 8000 ikäpoikkeusluvalla 17-vuotiaana ajokortin vuosina 2018-2020 saanutta uutta kuljettajaa. Vastauksia kyselytutkimukseen saatiin yhteensä 1908 henkilöltä vastausasteen ollessa **24 %**.
- Yleisimmäksi syyksi ikäpoikkeusluvan hakemiselle nousi koulu- ja opiskelumatkojen kulkemisen helpottaminen tai mahdollistaminen, jonka ilmoitti ensisijaiseksi syykseen ikäpoikkeusluvan hakemiselle noin **60 %** vastaajista.
- Työhön liittyvät matkat ilmoitti syyksi **31 %** vastaajista ja tavoitteelliseen harrastamiseen liittyvät matkat **26 %** vastaajista.

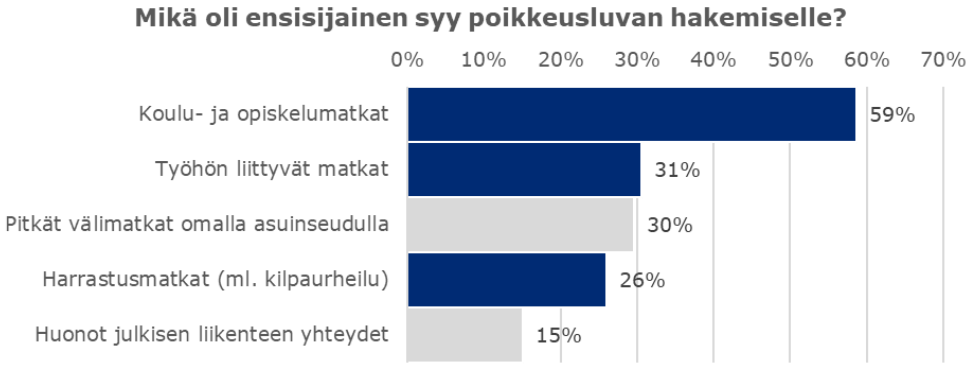

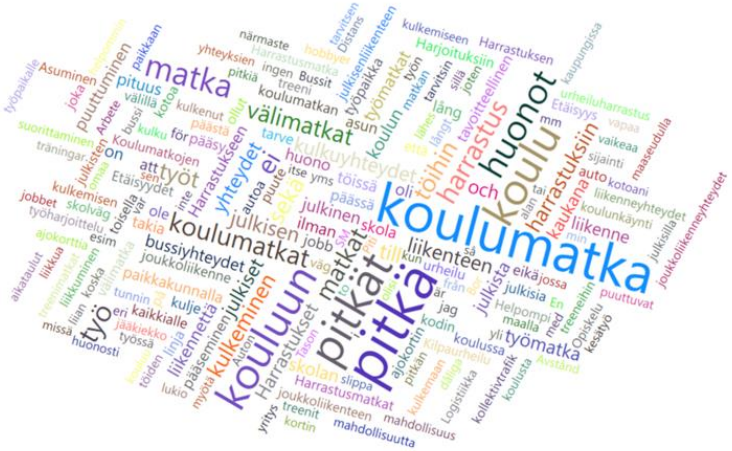
matka
koulu
koulumatka
huonot
harrastus
harrastuksiin
välimatkat
pitkät
pitkä
koululuun
työ
julkinen
julkisen
koulumatkat
liikenteen
työmatkat
ei
yhteydet
bussiyhteydet
kulkuyhteydet
kulkeminen
työhön
och
att
työt
matkat
välimatka
julkisia
julkisista
julkisella
julkisilla
julkisiin
julkisessa
julkisten
julkisuus
julkisuutta
julkisuuden
julkisuudessa
julkisuuteen
julkisuuteen
julkisuuteen

- **Yli 90 %** vastaajista ilmoitti ikäpoikkeusluvan vaikuttaneen merkittävästi tai erittäin merkittävästi koulu- tai työmatkojen kulkemiseen.
- Ikäpoikkeusluvalla ajokortin saaneista **87 %** ilmoitti tekevänsä henkilöautomatkoja päivittäin tai lähes päivittäin.
- Muiden kuljettaminen oli myös melko yleistä. **67 %** vastaajista ilmoitti kuljettavansa muita koulu- tai työmatkoilla vähintään kerran viikossa. Vapaa-ajan matkojen osalta osuus nousi lähes **80 prosenttiin**
- Ikäpoikkeusluvalla ajokortin suorittaneet olivat ajaneet ensimmäisen ajovuotensa aikana selvästi enemmän kuin kaikki ajokortin saaneet keskimäärin. Ikäpoikkeuslupalaisilla ensimmäisen vuoden keskimääräinen ajosuorite nousi **yli 16 000 kilometriin**, kun se tyypillisesti on uusilla kuljettajilla ollut **10 000 kilometrin** tuntumassa mikä oli lähes **60 %** korkeampi kuin perusjoukon vastaajilla
- Eniten ajokilometrejä oli kertynyt miespuolisille vastaajille ja pienillä paikkakunnilla asuville vastaajille.

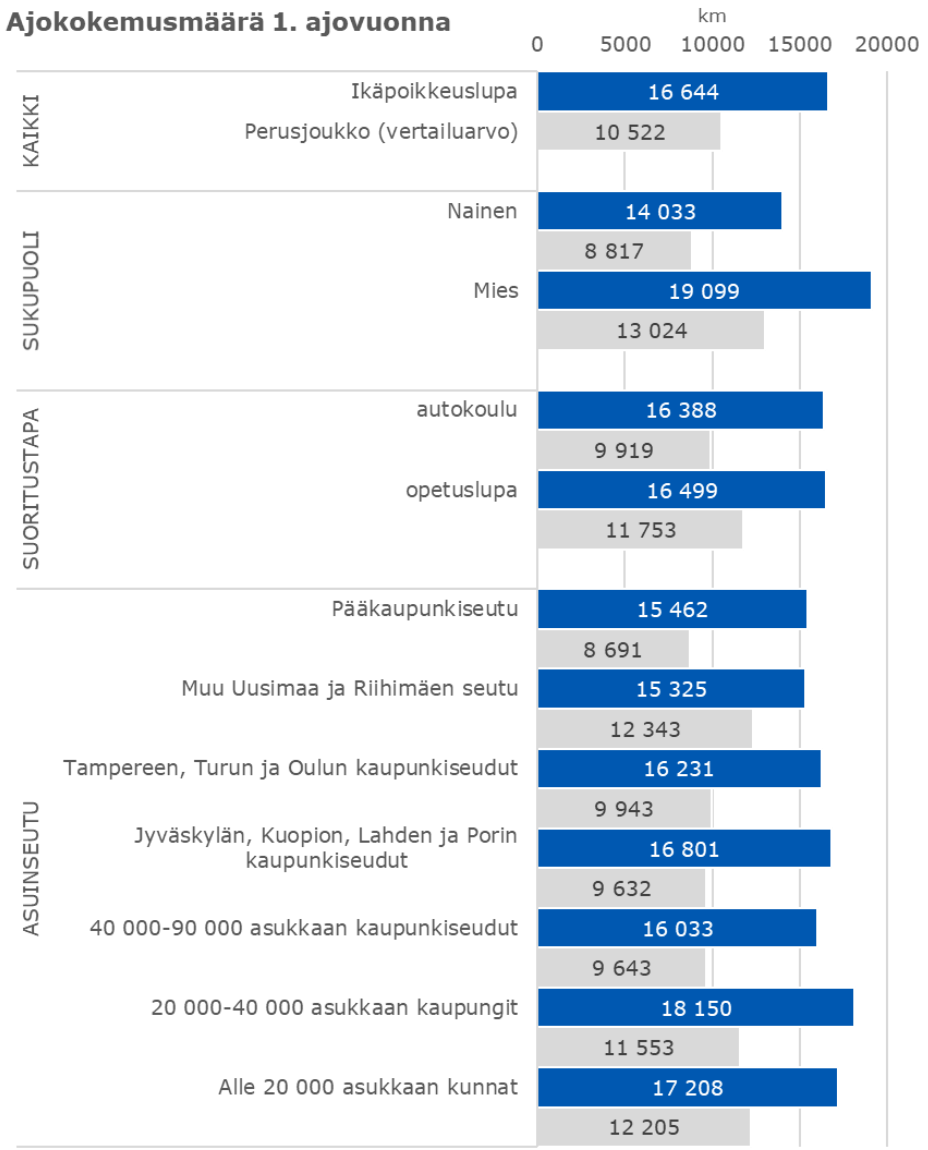

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Kiitos

elina.uusitalo@traficom.fi